

Második évfolyam.

I. füzet.

Január 1863.

A bányászat viszonya az erdőszethez.

Még az 1844-ki országgyűlés által a bányatörvény összeállításával megbízott jogtudósok a kincstári erdőket a bányászat szükségletére felajánlani jónak látták, mainap, úgy a honunkban megjelenő erdőszeti lapok, valamint az osztrák birodalmi erdőszegylet évangyedés füzetekben oly gyakran találkozik az olvasó a bányászatot ocsárló cikksorozattal, hogy, ha még ezentúl is a dolog felderítéséül mi sem jö a közönség elibe, a bányászati ipartól távolabb eső olvasó, tán el is hiszi, hogy azon iparág csakugyan a nemzetgazdászat elvei ellen, az erdőszet kárára, ennek zsirján élösködik.

Az erdőszeti lapok tisztelt szerkesztősége szivességéből az *altera pars* — a bányászat — védelmére alkalom nyilván szót emelni, lehető rövidséggel a bányászat viszonyát az erdőszethez elmondandom.

A bányászat az erdőszettel régi házastársak, egy sem igen boldogul a másik közreműködése nélkül, mert ha igaz is, hogy a jelen időben a bányász a tüzelőfa szükségét némi részben köszénnel pótolja, az erdősz pedig fatermését ott, hol alkalmas vizi út a szállítást könnyíti meszszebb vidéken bocsátja áruba, még sem sikerült a bányászoknak a szükséges, bányaeépítésifát mással pótolhatni vagy a fémek kohászatánál a köszenet megfelelő sikerrel használni, vagy mindketőt — a fát és köszenet — a fémek nedves utoni nyerésénél nélkülözni, úgyszintén az erdősz különösen a bányaiparos vidéken nincs azon helyzetben, hogy egész fatermését akár a közel vidéken, akár pedig távolabbi piacon értékesíthetné, és pedig azért, mert természetes viszo-

nyoknál fogva a szerény (!) bányászat rendesen olly vidéken telepedett, hol víziútak hiánya, avagy a kelendőségi helyek távolsága, a fa távolabbi szállítását lehetlenné vagy legalább kevésbé jövedelmezővé teszi.

Ha ez így van, akkor nagy kár az említett házasságot az által felbontani, hogy a férj ellen, a függetlenség után vágyó házastárs úton útfélen a családi viszonyból támadt bottlásokat kikürtöli, holott együtt követvén el a bottlást, inkább megilletné a feleket csendes tűzhelynél jávulásuk felet elmélkedni.

Kár ugyan is azt lobbantani a bányászat szemére, hogy az erdők a bányászati telepekhez közel fekvő vidékeken elpusztulvák, kár azért, mert nem is a bányászatot illetné ezen korholás, ha csakugyan olly mérvű volna is mint állítatik, az erdő elpusztítás. Az erdőkezelés mindig erdőszők kezeiben volt, s ha ezek elég gyengék voltak rendeltetésöknek meg nem felelni, ez az ő vétkök. Mondva volt hogy az erdősz a bányászok által le szavaztatott; ugyan hát miért nem szavazzák őt ma le? bizonyára csak azért, mert helyét állja; a kincstári üzletnél ma is csak ép ollyan a tisztai szervezet mint egy század előtt volt.

Hogy a bányakincstári erdők állapota nem olly sajnós mind ma-napság az erdőszők a világgal elhiteitni akarnák, kitünik onnan is, hogy csakugyan a bányakincstári erdők tán az egész országban legjobb karban vannak.

Hogy híven örköde a bányászat, házastársa az erdőszet jövője felett a mellet szép tanuság: hogy erdőszeti taniskolát, a selmeczi erdőszeti tanintézetet, jelenleg erdőszeti akademiát, a bányászat, alsó-magyarországi felső-biber-alagi jövedelméből tartották hajdan fel.

Ha a bányászat ellenezte a faeladást, ugyan mit csodálkozik azon a most durczáskodni készülő házastárs, ez csak azon féltékenység kifolyása melly a házastárs felek közt az ingert fentartja; s még el is feledi az erdőszet, hogy akkor tájban midőn a bányászattal összekelt, ugyan nem igen nagy volt a kelete; s most vágyai után szabadon hajt, eljövén azon idő mellyben az erdeitermékek utánni tudakozódás megszűnésre is hat; egyébaránt figyelmébe ajánlandó a kincstári erdőszetnek, hogy őt a bányászathoz olly jogikapocs köti, melly az

önkéntes elválást egyelőre még nem engedi meg, s hogy ha ezen kapocs a multban a kelletténél szűkebbre is húzatott, annak okát részint a bonyolodott jogviszony kívánta, részint a téves jognézet okozta.

Mindezekért kellőleg kárpótolhatja az erdőszetet azon öntudat: hogy közreműködött a bányavárosok, s ezek vidékeinek, különösen Szepes Gömör Zólyom és más megyéknek, a bányászat szülte felvirágzására; s hogy az elődeink által méltán kegyelt bányászat] mint első hazánkban viruló iparág, egész ország részt felélesztett, és a művelődésre, az ipar megkedveltetése s emelésére az egész honban nagy tényező volt.

Igénytelen véleményem a bányászat és erdőszet egymáshozí viszonya érdekében az: hogy nincsen ok, s az idő sem érkezett még meg melyben azon — hazánk megállapításánál idősebb házassági szerződés felbontandó volna; kölcsönös elismerés, méltányosság, hasznossá tenni ama kötelék fentartását ezentúl is.

Nincs ok *a mensa et thoro* elválni, mert hiszen ha az erdőszet érdekei felett örködök, hivatásukat felfögvá közreműködendnek a bányászattal, el lehet látni a bányászatot a fa igaz becs szerinti értéke megtérítése mellett a szükséges erdei termékekkel, annélkül, hogy a fatermésnek feleslege elveszne.

Azon idő melyben az erdőszetet a bányászat tekintetbe vétele nélkül kellend kezelni, akkor köszöntsön csak be, ha bebizonyult; hogy a bányaipar a nemzetgazdászát kárára üzetik. Ez azonban csak is akkor állítható, ha a bányászattal foglalkozók mostani keresetükhöz hasonló vagy jövedelmezőbb keresetet másut is találnak, ha a bányász annyi hasznót sem leend képes kimutatni a milly értékü az általa felhasznált erdei termék, ha kereskedésünk cselekvő állapotba hozatván, ez által nagyobb mennyiségü érczpénz szívárogt a határon be mint ki. Még a bányászattal foglalkozó hegyi lakos más keresetet mely őt adóképessé tenné, mint a bányászatot nem talál, addig az általa kiásott érc ezen különben örökre tetlenül maradandó nemzeti vagyon mindég nyeresémes foglalkozás leend, még akkor is ha az, az előállítási költséget sem fedezné egészben, mert a foglalkozók éléte fentartása elég nyereség,

adóképeségük az államra hasznos, a termelt fém pedig a nemzeti vagyont szaporítja, s azért a bányamívelés akkor is bátran ajánlható ha csak az evvel foglalkozók adója a kérdéses bányauzleti hiányt pótolni képes, ajánlható azért, mert értékesítvén a fát, gazdagítja a nyert fémek által a nemzeti vagyont, s megmenti az államot azon tehertől melly azt igen sokszor éri ott, hol a hegyilakosok ezereinek inség idejében alamizsnaként kell az éhenhalástól mentő falatot osztogatni.

Igénytelen nézetem: maradjon az erdőszet a bányászathoz a mostani kapcsolattal fűzve, mert ha sikerülend az erdőszet azon törekvése hogy a bányászattól minden fokozaton át különválva kezeltessék, bizonyára mindkettő úgy jár mint azon házastársak kik egymástól elvonván a közkereset némi részét, az által a közös üzlettől az éltető erőt elvonják.

A ki a bányászati üzletet s a bányászatnak ebből eredő viszonyát az erdőszethez ösmeri s azt is tapasztalta, hogy ugyan azon tulajdonosnak de különböző iparágak kezelésével foglalkozó tisztviselői, urok szándékát egyik vagy másik iparágra nézve fel nem fogván s így tévesztve a közczélt, rendesen egymás ellen gáncoskodnak, — helyén fogja találni ha a tulajdonos azon iparágot melyre nézve bizonyos céljai vannak, például itt a bányászatot, előre is óva látni kívánja az erdőkezelés olly mérvű függentlenségétől, melly szerint az erdőszet a kezelés minden fokozatán át, tehát az igazgatásban is a bányászati befolyástól felmentetnék; de másrészt az erdőszet kezelésébe befolyást kívánó bányászat kész legyen az elfogyasztott erdeitermékek igaz becsértékét magadni, s az erdők közvetlen kezelését ezentúl is az erdőszre bízni.

A kincstári bányászatnak ajánlható: a kincstári erdőszetnek, leszámolván a minden nagyobb vételnél divó lerovatot (Rabatt), az erdeiterméket, igaz becsértékben megfizetni mert így bizonyára olcsóbb fát és szenet nyerend, mint az, mellyet még jelen időben is némely kerületben, bár nevetséges csekély faár beszámítás mellett azért fizet, mivel az erdőszet minden kezelési (Regie) költsége őt terheli.

A legnagyobb nehézség a valódíbecs és érték meghatározásában

fekszik, de csak is azért; mert a becsérték nem az eddig követelt uton az az úgy tudható meg, ha a szomszéd erdőbirtokosok erdőtermékei árjegyzéke szedetik össze; az illy árjegyzékek ugyanis ritkán mutatják ki a valódi árakat, mert a szomszéd erdőbirtokos, kitől az erdei árjegyzék bekéretik, kincstári vételt gyanít s nagyobb árakat jegyez be, s ha ez nem is történik, de az erdők fekvése, s azok távolsága a fogyasztási helyektől nagy befolyással van az árra. Legbiztosabb mérték itt a valódi vétel és eladási ár, s minthogy a bányakincstár jelenleg minden vidéken vagy vesz, vagy elád erdőterméket, úgy könnyű lesz az igaz becsértéket a helyviszonyok s fanemek méltányos tekintetbe vételével meghatározni.

Ezek szerint tehát a hivatali s számolási rendszer, s nem a bányászat az melly az, erdőszetet nyomja, s ez az oka, hogy a bányászat nem ritkán magánbirtokosoktól jutányosabb áron képes fát vagy szenet vásárolni, mint az, mellyel a kincstári erdőszettől terheltek, anélkül, hogy az erdőszetnek a viszonyokhoz mért jövedelme volna.

Kíváncsi volna továbbá, hogy királyi bányavárosok területén fekvő, a bányászat kizárólagos használatára fentartott — (für den Bergbau reservirte) — erdők, mielőbb megbecsültetvén, azoknak azon fatermési feleslege mellyet a bányászat fel nem használ, eladás által értékesítettnek, s az ebből bejött pénzösszeg mindaddig, még a bányakincstár és a bányavárosok közt elintézendő jogi kérdés véglegesen eldöntetik, kamatosíthattnék.

Ezen eljárás nem érintvén a függőben lévő jogi viszonyt, a nemzeti vagyont nevelendné, az erdőgazdászatnak nagyobb lendületet adna, s megóvná az illető jogkövetelőket azon vádtól, hogy szűkeblűségök a nemzeti vagyont a józan erdei gazdaszat elvei ellen éveken át rövidítette, s elvégre a valódi perutján kiderítendő erdőtulajdonost, a kinek annak idején az eladott fatermékekből bejött pénzösszeg kiszolgáltattának, megmentendné azon a multban és idéttben is tán elkorhadt évi fatermési fölösleg veszteségétől.

Midőn az elmondottakban össze foglaltam mind azt mi a bányakincstári erdőszet és bányászat közös érdekeit érinti, kész vagyok a t. szer-

kesztőség engedelméből *) e lapokban egy bányakincstári kezelés alatt álló erdőszerkezeti terület évi jövedelme kimutatásából tényleg bebizonyítani: hogy a kincstári kezelés képes (Schulhof urat is) kielégítő erdei jövedelmet eszközölni, s hogy a kincstári bányászat és erdőszerkezeti érdekei egy közcélban — a kincstár jövedelmi szaporodásában mind két üzlet-ág kielégítésével bányászati befolyás mellett összpontosíthatók.

Egy pár szó a zsombültetvényezésről.

Ez ültetési mód ott van helyén, hol a talaj annyira vizenyős, hogy ásás közben a kapa vagy ásó után mindenütt víz üti föl magát, s épen azért a gödrökbeni ültetést alkalmazni nem lehet. Illy ingoványos helyeket sokszori költséges csapolgatás helyett, tanácsosabb éger gesztekkal beültetni, mellyek a vizenyős helyeket annélkül is szeretik, s hasznavehetőségek mellett, folytonos kigögzölésök következtében a helyet is szárítják.

Ha találkozónának t. szaktársaim közt olyanok, kik ez egyszerű, de némileg a többi ültetési módoktól elütő kezelést nem ösmernék álljon itt azok számára e rövid leírás.

Az ültetvényezés legalkalmasabb ideje a tavasz azon szaka, midőn erősebb fagyoktól többé tartani nem kell. A gesztecskéék ha mindjárt a kiásatás után nem ültetnek el, a naptól elzárva nedves helyre teendők; mert a szívógyökök, mellyektől a növény élete függ, a napon, vagy nagyon száraz helyen könnyen romlást vesznek. —

Előnyös sok tekintetben ha az ültetéshez mennél fiatalabb gesztecskéket választunk, már csak annyiból is, hogy a vénebb ültetőknél a gyökök messzebb ágaznak, ezeket illyenkor meg kell nyesni, hogy a

*) Mindég szerencsénknék tartandjuk ily szakavatott tollnak lapunk hasábjait megnyitni.